

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตไผ่ตงของเกษตรกรในอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

Farmers Extension Needs for Sweet Bamboo Production in Thatakiap District, Chachoengsao Province

รักพงษ์ วงศ์รอด (Rakphong Wongrot)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)²เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalernsak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพ การผลิตไผ่ตงของเกษตรกร (3) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ (4) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตไผ่ตง เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดจากเกษตรกรผู้ปลูกไผ่ตง จำนวน 84 ราย ที่ขึ้นทะเบียนการปลูกไผ่ตงกับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2561 เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.39 ปี แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.45 คน (2) พื้นที่ปลูกไผ่ตงเฉลี่ย 12.75 ไร่ จำนวนกอเฉลี่ย 48.68 กอต่อไร่ ประสิทธิภาพปลูกไผ่ตง เฉลี่ย 12.56 ปี รายได้รวมจากการปลูกไผ่ตงของเกษตรกรต่อไร่เฉลี่ย 18,565.48 บาท ผลผลิตหน่อไผ่ตงเฉลี่ย 1,624.17 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรส่วนมากปฏิบัติตามแนวทางการผลิตไผ่ตงของกรมส่งเสริมการเกษตรในทุกด้าน ตั้งแต่ การเตรียมดิน การปลูก การให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การไถ่และและการแต่งกอ แมลงศัตรูของไผ่ตง การผลิตไผ่ตงนอกฤดู การทำหน่อไผ่ตงหมก และการตัดหน่อ ยกเว้นการปฏิบัติในขั้นตอนการปลูก การตัดหน่อ และการทำหน่อไผ่ตงหมกที่มีความแตกต่างออกไป เกษตรกรปฏิบัติตามน้อย (3) ปัญหาการผลิตไผ่ตงของเกษตรกรที่พบในระดับมากที่สุดคือ แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการผลิตไผ่ตงนอกฤดู ระดับมากคือ ขาดแรงงานในการจัดการลำและการแต่งกอ ระดับปานกลางคือ ขาดความรู้ในการใช้ปุ๋ยเคมี ระดับน้อยคือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (4) เกษตรกรต้องการส่งเสริมความรู้ด้านการผลิตไผ่ตงในระดับมากที่สุด จากหน่วยงานราชการ วิธีการส่งเสริมในรูปแบบฝึกปฏิบัติมากที่สุด

คำสำคัญ การผลิตไผ่ตง การส่งเสริม ความต้องการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช rakphong.won@mystou.net

² รองศาสตราจารย์ ดร.แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ดร.แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic social and economic conditions (2) sweet bamboo production condition (3) problems and suggestions (4) Farmers extension need for sweet bamboo production. The population of the study was 84 sweet bamboo production farmers who registered as sweet bamboo producers with Thatakiap agricultural district office, Chachoengsao province in the year 2018. Data was collected by conducting interview. Statistics used in this study were frequency, percentage, minimum value, maximum value, and standard deviation with no random sampling. The results of the research stated that (1) the majority of the members were male with the average age of 52.39 years and the average household labor of 2.45 people. (2) The average sweet bamboo area was 12.75 Rai with the average grove of 48.68 per Rai. The average sweet bamboo production experience was 12.56 years. Had the total income from sweet bamboo production per Rai on average of 18,565.48 Baht. The average sweet bamboo products per Rai was 1,624.17 kilogram. Most of the farmers adopted the sweet bamboo production guideline of the agricultural extension department in every aspect from soil preparation, production, watering, fertilizer usage, arming and grove tailoring, insect pest of sweet bamboo, off-season sweet bamboo production, the sweet bamboo production to shoot cutting except for the processes of the planting, shoot cutting, and sweet bamboo production which varied that farmers not really do them. (3) The highest level of problem about sweet bamboo production of farmers was the insufficient water resources in the off season sweet bamboo production. For problem at the high level was the lack of the trunk management and grove tailoring while the problem at the moderate level was the lack of knowledge in chemical fertilizer usage and the problem at the low level was the lack of fertile soil. (4) Farmers wanted to receive the knowledge extension regarding sweet bamboo production at the highest level from government agency. They wanted to receive the extension in the form of practice the most.

Keywords: Sweet bamboo production, Extension, Need

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

บทนำ

ไผ่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของโลก เป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ ในพื้นที่ทวีปต่างๆของโลกบริเวณเขตร้อนและเขตกึ่งร้อนมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่พบในเขตหนาว มีการกระจายพันธุ์ในเขตร้อนและกึ่งร้อนของทวีปเอเชีย โดยเฉพาะในเขตประเทศอินเดีย จีน อินโดนีเซีย พม่า ไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ประเทศไทยซึ่งอยู่ในเขต Tropical จัดว่าเป็นศูนย์กลางความหลากหลายของไผ่ (center of diversity of bamboos) แห่งหนึ่งของโลก (Dransfield และ Widjaja, 1995 อ้างใน จรัส เห็นพิทักษ์, 2553 : 1) สำหรับประเทศไทย ไผ่เป็นพืชที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างช้านาน เพราะทุกส่วนของไผ่ นับตั้งแต่ปลายยอดสุดของลำต้นจนถึงราก สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด เช่น ลำต้น ใช้ทำเครื่องจักสานต่างๆ เครื่องเรือน และบ้านพักอาศัย เป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรม การผลิตเยื่อกระดาษ รากทำหน้าที่ช่วยป้องกันการพังทลายของหน้าดินตามแหล่งน้ำต่างๆ หรือลดกระแส น้ำที่เชี่ยวกรากจากอุทกภัย เป็นต้น ไผ่เศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยมีหลายชนิดจากข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2552 พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกไผ่ประมาณ 163,644 ไร่ สายพันธุ์ที่ให้ผลผลิตหน่อสำหรับเป็นอาหารที่สำคัญ คือ ไผ่ตง ไผ่สุกนี้หน่อมีขนาดใหญ่และนิยมปลูกเพื่อบริโภค พบประมาณ 50 สายพันธุ์ แต่พบในประเทศไทย 4 สายพันธุ์ คือ พันธุ์ตงหม้อ พันธุ์ตงดำ พันธุ์ตงหนู และพันธุ์ตงเขียว จังหวัดปราจีนบุรีเป็นแหล่งปลูกไผ่ตงแห่งแรกของประเทศไทย ประมาณปลายปี พ.ศ. 2537 – 2540 เกิดวิกฤตการณ์ “ไผ่ตายขุย” ทำให้พื้นที่ปลูกไผ่ตงลดลงอย่างมาก ต่อมา พ.ศ. 2544 มีการค้นพบไผ่ตงสายพันธุ์ใหม่ คือพันธุ์ศรีปราจีน (ณัฐกิตติ์ ธรรมเจริญ, 2546 : 64 - 66) ซึ่งคุณสมบัติของหน่อไผ่ตงสายพันธุ์นี้มีรสชาติหวาน กรอบ และให้ผลผลิตสูง จึงทำให้เกษตรกรนิยมปลูกไผ่ตงสายพันธุ์ศรีปราจีนกันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งในปี พ.ศ. 2563 กรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไผ่และหวาย เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตไผ่และหวายให้เพียงพอับความต้องการของตลาด เกิดการสร้างอาชีพ และรายได้ให้แก่เกษตรกร และเป็นการยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มั่นคงยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563 : 1 - 2)

อำเภอท่าตะเกรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นอำเภอที่ปลูกไผ่ตงมากที่สุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ปลูกทั้งหมด 847 ไร่ เกษตรกร จำนวน 84 ราย (ข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2560/2561) มีการปลูกไผ่ตงเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม เกษตรกรผู้ปลูกไผ่อำเภอท่าตะเกรา มีการรวมกลุ่มและจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เมื่อ พ.ศ. 2559 ในนาม “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไผ่อำเภอท่าตะเกรา” มีสมาชิกจำนวน 60 ราย พื้นที่ปลูก 601 ไร่ ปริมาณผลผลิตของกลุ่ม 4 - 10 ตันต่อวัน โดยกลุ่มมีระบบการบริหารจัดการที่ดี เป็นธรรม และสามารถกำหนดราคาหน่อไผ่ตงได้เอง ทำให้เกิดแรงจูงใจ เกษตรกรในพื้นที่จึงหันมาปลูกไผ่ตงมากขึ้น แต่ปัจจุบันด้วยสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล จึงทำให้เกิดปัญหาไผ่ตงให้ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ และมีปริมาณไม่เพียงพอับความต้องการของตลาด และเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการผลิตไผ่ตงที่ถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตไผ่ตงของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอท่าตะเกรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

ดังนั้นการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตไผ่ตงของเกษตรกรในอำเภอท่าตะเกรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ในแง่มุมมองปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร รวมไปถึงสภาพการผลิต ปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการการส่งเสริมการผลิตไผ่ตงของเกษตรกร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาคุณภาพในการผลิตไผ่ตงของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไผ่ตง และเป็นข้อเสนอแนะหน่วยงานภาครัฐหรือสถาบันต่างๆ เพื่อใช้เป็น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ข้อมูลประกอบการวางแผนส่งเสริมการผลิต อันจะนำไปสู่การส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตไม้ต่งให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรและเป็นฐานข้อมูลสำหรับ นักส่งเสริม นักวิจัย และผู้ที่สนใจในการวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ต่งในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตไม้ต่งของเกษตรกรในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของการผลิตไม้ต่งของเกษตรกรในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
4. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตไม้ต่งของเกษตรกรในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ เกษตรกรปลูกไม้ต่ง จำนวน 84 ราย ที่ขึ้นทะเบียนการปลูกไม้ต่งกับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปี พ.ศ. 2561 ศึกษาจากประชากรทั้งหมด ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างจริง 30 ราย แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความรู้ด้านการผลิตไม้ต่งของเกษตรกร มาทำการทดสอบค่าตอนที่ 3 ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.927 และตอนที่ 4 ได้ค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.997 โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการจัดอันดับโดยกำหนดค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย 1.00 – 1.80 เท่ากับน้อยที่สุด, 1.81 – 2.60 เท่ากับน้อย, 2.61 – 3.40 เท่ากับปานกลาง, 3.41 – 4.20 เท่ากับมาก และ 4.21 – 5.00 เท่ากับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ต่งในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.9 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 52.39 ปี ร้อยละ 65.5 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีค่าเฉลี่ย 3.06 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือน มีค่าเฉลี่ย 2.45 คน โดยมีที่ดินของตนเอง เฉลี่ยเท่ากับ 14.55 ไร่ ที่ดินเช่าเฉลี่ย 8.95 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 16.71 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 66.7 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้ต่งอำเภอท่าตะเียบ ร้อยละ 72.6 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ร้อยละ 97.6 มีการประกอบอาชีพเสริม โดยร้อยละ 56.0 ประกอบอาชีพทำไร่

2. การผลิตไม้ต่งของเกษตรกร

2.1 การผลิตทั่วไปของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ มีพื้นที่ปลูกไม้ต่งเฉลี่ย 12.75 ไร่ จำนวนกอเฉลี่ย 48.68 กอต่อไร่ ประสิทธิภาพปลูกไม้ต่ง เฉลี่ย 12.56 ปี ร้อยละ 76.2 ซื้อกิ่งพันธุ์จากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้ต่งอำเภอท่าตะเียบ ร้อยละ 100 กิ่งพันธุ์มาจากการขยายพันธุ์โดยวิธีการตอนกิ่ง ร้อยละ 38.1 ปลูกไม้ต่งระยะ 6 เมตร x 6 เมตร แล่งน้ำในการผลิตไม้ต่ง ร้อยละ 38.1 ใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้น ร้อยละ 86.9 ขายผลผลิตให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้ต่งอำเภอท่าตะเียบ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตหน่อไม้ต่งต่อไร่เฉลี่ย 15,642.00 บาท รายได้จากการจำหน่ายกิ่งพันธุ์ต่อไร่เฉลี่ย 2,470.31 บาท รายได้จากการจำหน่ายลำไตต่งต่อไร่เฉลี่ย 3,521.15 บาท รายได้รวมจากการปลูกไตต่งต่อไร่เฉลี่ย 18,565.48 บาท รายจ่ายค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 910.48 บาทต่อไร่ รายจ่ายค่าปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 1,359.29 บาทต่อไร่ รายจ่ายค่าอาหารเสริมสำหรับพืชเฉลี่ย 98.86 บาทต่อไร่ รายจ่ายอื่นๆ เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำมัน ค่าถุงดำคลุมหน่อไม้ต่ง เป็นต้น เฉลี่ย 1,739.29 บาทต่อไร่ รายจ่ายรวมจากการปลูกไตต่งเฉลี่ย 4,041.90 บาทต่อไร่ ผลผลิตหน่อไม้ต่งเฉลี่ย 1,624.17 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาผลผลิตสูงสุด บาทต่อกิโลกรัมเฉลี่ย 24.82 บาท ราคาผลผลิตต่ำสุดบาทต่อกิโลกรัม เฉลี่ย 6.44 บาท

2.2 การผลิตไตต่งตามหลักวิชาการของกรมส่งเสริมการเกษตร จากการศึกษา พบว่า ประเด็นที่ **เกษตรกรปฏิบัติมากที่สุด** ตามแนวทางการผลิตไตต่งของกรมส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้ **การเตรียมดิน** มีการไถพรวนตากดินก่อนปลูก ประมาณ 2 สัปดาห์ ปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอก่อนปลูก และมีการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก **การปลูก** ปลูกต้นไตต่ง 45 องค์กับพื้นดิน และมีการปักไม้เป็นหลักป้องกันลม **การให้น้ำ** มีการให้น้ำตามสภาพแวดล้อม และกำหนดระยะเวลาการให้น้ำ และการคลุมโคนกอไตต่งโดยใช้วัสดุต่างๆ เช่น ใบไม้ ฟางแห้ง เป็นต้น **การใส่ปุ๋ย** เร่งหน่อโดยใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 46 - 0 - 0 อัตรา 1 - 2 กิโลกรัม/กอ **การไถ่ลำและการแต่งกอ** ดำเนินการทำการแต่งกอช่วงเดือนพฤศจิกายน - มกราคม **แมลงศัตรูของไตต่ง** มีการสำรวจการระบาดของแมลงศัตรูในแปลงปลูกอย่างต่อเนื่อง และมีการป้องกันกำจัดโดยใช้วิธีกล โดยการปรับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ โดยตัดกิ่งแขนงออก เพิ่มการระบายอากาศและรับแสง **การผลิตไตต่งนอกฤดู** ให้น้ำไตต่งวันละ 120 ลิตร/กอ/วัน และใส่ปุ๋ยมูลไก่อัตรา 15 - 30 กิโลกรัม/กอ และ**การตัดหน่อ** เกษตรกรใช้เลื่อยหางปลา **เกษตรกรปฏิบัติมาก** มีดังนี้ **การปลูก** มีการรองก้นหลุมก่อนปลูกด้วยปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม และสารกำจัดแมลง และมีการพรางแสงแดดด้วยวัสดุต่างๆ เช่น ฟางข้าว เศษหญ้า ฯลฯ **การให้น้ำ** ใช้ระบบให้น้ำแบบสปริงเกอร์ในแปลงปลูก **การใส่ปุ๋ย** ใส่ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก อัตรา 1.0 - 1.5 ตัน/ไร่/ปี และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15 - 15 - 15 อัตรา 2 - 4 กิโลกรัม/กอ **การไถ่ลำและการแต่งกอ** ไถ่ลำต้นกอละ 5 - 6 ลำ โดยตัดลำให้ติดดิน หรืออยู่เหนือพื้นดินประมาณ 5 เซนติเมตร **การผลิตไตต่งนอกฤดู** ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 46 - 0 - 0 อัตรา 0.5 กิโลกรัม/กอ **เกษตรกรปฏิบัติปานกลาง** มีดังนี้ **การใส่ปุ๋ย** เร่งหน่อโดย ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 13 - 13 - 21 อัตรา 1 กิโลกรัม/กอ **เกษตรกรปฏิบัติน้อย** มีดังนี้ **การปลูก** มีการปลูกพืชแซมในแปลงปลูก ไตต่ง และ**การตัดหน่อ** เกษตรกรตัดหน่อไตต่งช่วงเช้ามีด และ**เกษตรกรปฏิบัติน้อยที่สุด** มีดังนี้ **การปลูก** มีการขุดหลุมปลูก ขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร และมีการรองก้นหลุมก่อนปลูกด้วยปุ๋ยหินฟอสเฟส 300 - 500 กรัม **การทำหน่อไตต่งหมก** โดยใช้ขี้เถ้าแกลบหรือแกลบหมัก ร่วมกับมูลปลาดุกใส่ดำคลุมหน่อ และการใช้ดินบริเวณรอบๆ กอไตต่งปิดหน่อให้สูงประมาณ 1 คอก

3. ปัญหา

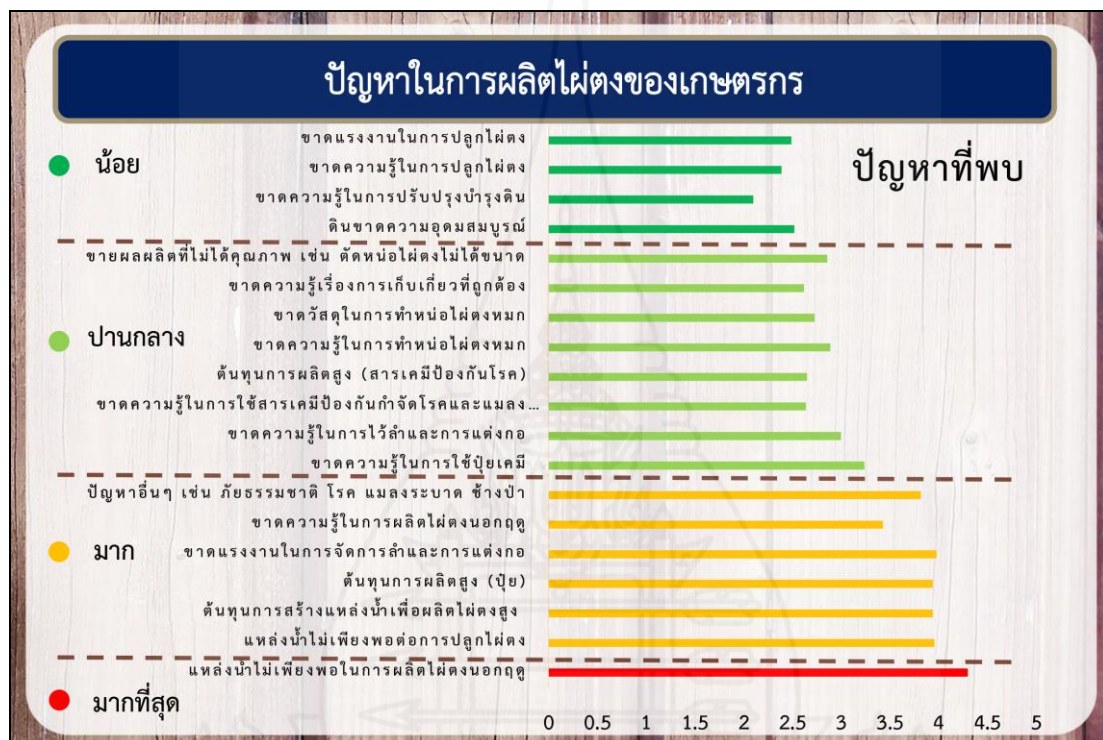
จากการศึกษา พบว่า **ปัญหาการผลิตไตต่งของเกษตรกรที่พบในระดับมากที่สุด** คือ แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการผลิตไตต่งนอกฤดู โดยมีค่าเฉลี่ย 4.30 **ปัญหาการผลิตไตต่งของเกษตรกรที่พบในระดับมาก** คือ ขาดแรงงานในการจัดการลำและการแต่งกอ แหล่งน้ำ ไม่เพียงพอต่อการปลูกไตต่ง ต้นทุนการสร้างแหล่งน้ำเพื่อผลิตไตต่งสูง ต้นทุนการผลิตสูงเช่น ค่าปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ฮอร์โมนสำหรับไตต่ง เป็นต้น ปัญหาอื่นๆ เช่น ภัยธรรมชาติ โรค แมลงระบาด ช้างป่า เป็นต้น และขาดความรู้ในการผลิตไตต่งนอกฤดู โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 3.96 3.94 3.94 3.82 และ 3.43 ตามลำดับ **ปัญหาการผลิตไตต่งของเกษตรกรที่พบในระดับปานกลาง** คือ ขาดความรู้ในการใช้ปุ๋ยเคมี ขาดความรู้ในการไถ่ลำและการแต่งกอขาดความรู้ในการทำหน่อไตต่งหมก ขยายผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพ เช่น ตัดหน่อไตต่งไม่ได้ขนาด ขาดวัสดุในการทำหน่อไตต่งหมก ต้นทุนการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ผลิตสูง เช่น ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ขาดความรู้ในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูไม้ต่าง
ขาดความรู้เรื่องการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้อง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 3.00 2.89 2.86 2.73 2.65 2.64 และ 2.62 ตามลำดับ
ปัญหาการผลิตไม้ต่างของเกษตรกรที่พบในระดับน้อย คือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดแรงงานในการปลูกไม้ต่างขาดความรู้
ในการปลูกไม้ต่าง ขาดความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52 2.49 2.39 และ 2.10 ตามลำดับ

ภาพที่ 1 แสดงระดับปัญหาในการผลิตไม้ต่างของเกษตรกร

4. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตไม้ต่างของเกษตรกรในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

จากการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตไม้ต่างของเกษตรกรในด้านต่างๆ มีดังนี้

การเตรียมดิน เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับปานกลางผ่านช่องทางราชการมากที่สุด และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการทัศนศึกษา สาธิต และฝึกปฏิบัติ

การปลูก เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมาก ผ่านช่องทางราชการมากที่สุด และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการสาธิต ฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษา

การให้น้ำ เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุดผ่านช่องทางราชการ และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการทัศนศึกษา สาธิต และฝึกปฏิบัติ

การใส่ปุ๋ย เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุด ผ่านช่องทางราชการ และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการฝึกปฏิบัติ ทดลอง และสาธิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

การไ้ล้และการแต่งกอ เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุด ผ่านช่องทางโปสเตอร์ และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการสาธิต ทดลอง และทัศนศึกษา

แมลงศัตรูของไ้ตง เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุด ผ่านช่องทางราชการ และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการทดลอง ฝึกปฏิบัติ และสาธิต

การผลิตไ้ตงนอกฤดู เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุด ผ่านช่องทางสถาบันการศึกษา และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการทดลอง ทัศนศึกษา และฝึกปฏิบัติ

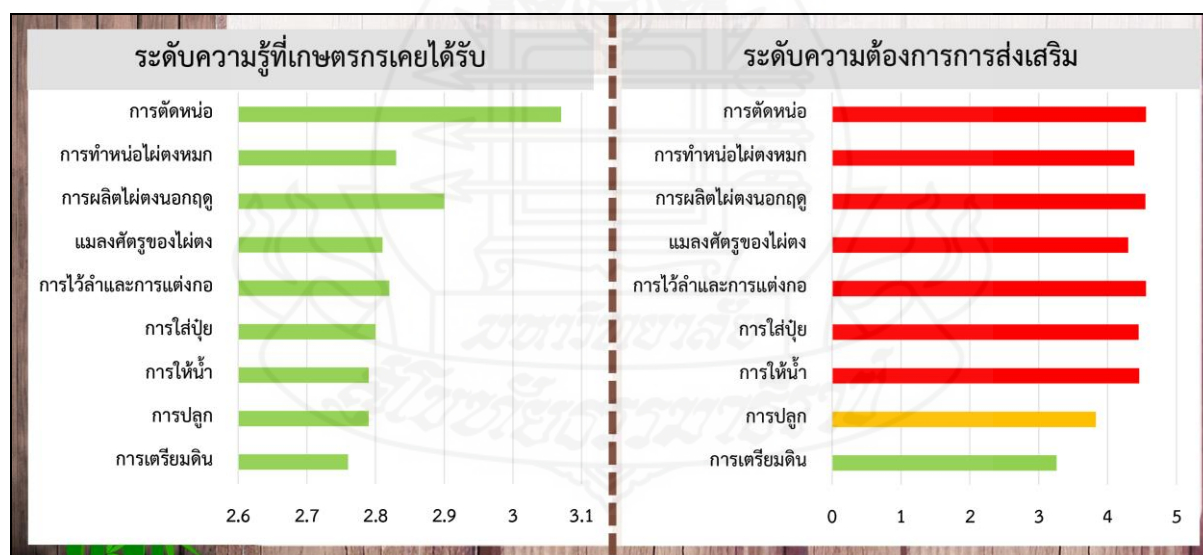
การทำหน่อไ้ตงหมก เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุด ผ่านช่องทางคู่มือ และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการฝึกปฏิบัติ ทัศนศึกษา และทดลอง

การตัดหน่อ เกษตรกรมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุด ผ่านช่องทางราชการ และต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบการสาธิต ทดลอง และทัศนศึกษา

สรุปภาพรวมความต้องการการส่งเสริมการผลิตไ้ตงของเกษตรกรใน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังนี้

ความรู้ที่เคยได้รับ ด้านการผลิตไ้ตงในภาพรวม เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

ความต้องการ ความรู้ด้านการผลิตไ้ตงในภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมความรู้ในระดับมากที่สุด

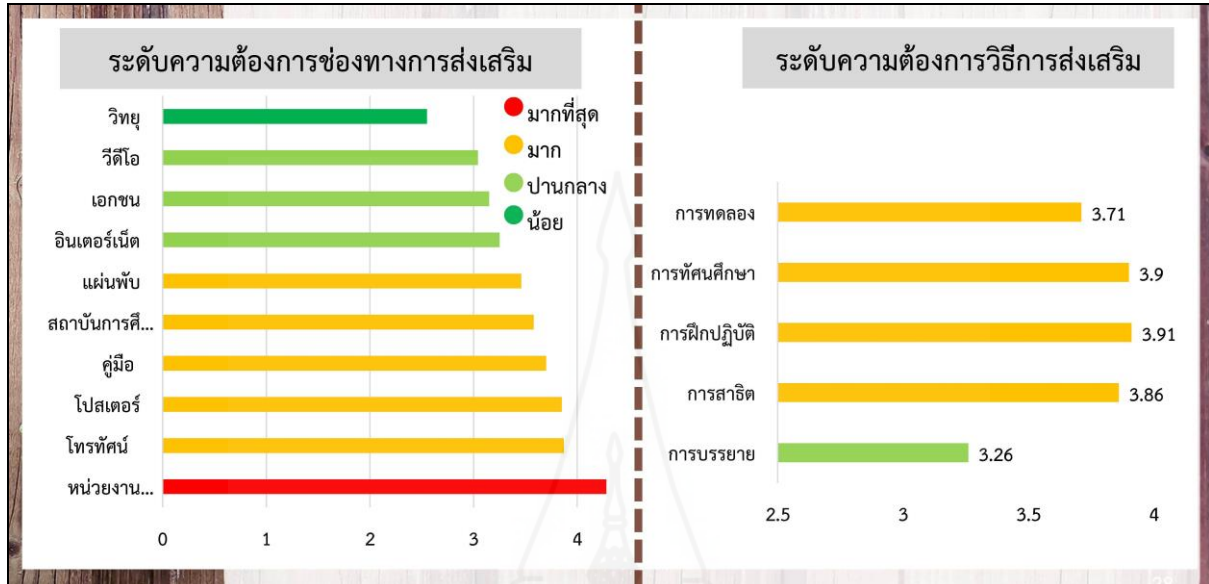
ภาพที่ 2 แสดงระดับความรู้ที่เกษตรกรเคยได้รับและความต้องการการส่งเสริมการผลิตไ้ตงของเกษตรกร

ช่องทางการส่งเสริม การผลิตไ้ตง เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในระดับมากที่สุดจากราชการ รองลงมา ต้องการการส่งเสริมจากโทรทัศน์ โปสเตอร์ คู่มือ สถาบันการศึกษา และแผ่นพับ ความต้องการในระดับปานกลางจาก อินเทอร์เน็ต เอกชน และวิดีโอ และความต้องการในระดับน้อยมาจากวิทยุ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 แสดงระดับความต้องการช่องทางและวิธีการส่งเสริมการผลิตไม้ต่งของเกษตรกร

วิธีการส่งเสริม การผลิตไม้ต่ง เกษตรกรมีความต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบฝึกปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ทัศนศึกษา สาธิต ทดลอง และการบรรยาย

อภิปรายผล

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ต่งในอำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชายมีอายุในกลุ่มเฉลี่ย 52.39 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 16.71 ไร่ ประสพการณ์ปลูกไม้ต่ง เฉลี่ย 12.56 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3.06 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือน 2.45 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้ต่งอำเภอท่าตะเกียบและได้รับความรู้เกี่ยวกับการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเสริมโดยประกอบอาชีพทำไร่ สอดคล้องกับการรายงานของอัญชลี อยู่สบาย (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งตนเองของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้ต่งอำเภอสนามชัยเขต ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุในกลุ่มเฉลี่ย 54.31 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 29.77 ไร่ ประสพการณ์ปลูกไม้ต่งเฉลี่ย 11.13 ปี สอดคล้องกับการรายงานของวินัย นิลสัย (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการยอมรับชนิดพันธุ์และสภาพการผลิตไม้ต่งของเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุในกลุ่มเฉลี่ย 47 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4.2 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือน 2.4 คน เกษตรกรส่วนมากได้รับความรู้เกี่ยวกับการเกษตรจากบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม ทางเกษตร และปลูกพืชไร่เป็นอาชีพเสริม และสอดคล้องกับการรายงานของณรรพพล ประสพโชค (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำสวนไม้ต่งหม้อเพื่อใช้ประโยชน์ลำในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประสพการณ์ปลูกไม้ต่งหม้อ เฉลี่ย 10 ปี จำนวนแรงงานในครัวเรือน 2.47 คน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

2. สภาพการผลิตไม้ต่งของเกษตรกรในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

2.1 สภาพการผลิตทั่วไป พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกไม้ต่งเฉลี่ย 12.75 ไร่ จำนวนกอเฉลี่ย 48.68 กอต่อไร่ ผลผลิตหน่อไม้ต่งเฉลี่ย 1,624.17 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาผลผลิตสูงสุดที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ย 24.82 บาท ราคาผลผลิตต่ำสุดที่เกษตรกรได้รับเฉลี่ย 6.44 บาท ส่วนใหญ่เกษตรกรซื้อกิ่งพันธุ์จากวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้ต่งอำเภอท่าตะเียบ โดยกิ่งพันธุ์ทั้งหมดมาจากการขยายพันธุ์โดยวิธีการตอนกิ่ง เกษตรกรปลูกไม้ต่งระยะ 6 เมตร x 6 เมตร มีแหล่งน้ำในการผลิตไม้ต่งโดยใช้น้ำจากบ่อน้ำตื้น และส่วนใหญ่ขายผลผลิตให้วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ปลูกไม้ต่งอำเภอท่าตะเียบ รายได้รวมจากการปลูกไม้ต่งต่อไร่เฉลี่ย 18,565.48 บาท และรายจ่ายรวมจากการปลูกไม้ต่งต่อไร่เฉลี่ย 4,041.90 บาท สอดคล้องกับการรายงานของวารินทร์ วงษ์วรรณ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องพัฒนาการของเกษตรกรกรมเพื่อการค้า กรณีศึกษาการผลิตไม้ต่งใน ตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกไม้ต่งเฉลี่ย 12.00 ไร่ ผลผลิตหน่อไม้ต่ง 1,500 – 1,800 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาผลผลิตสูงสุดที่เกษตรกรได้รับ 20 - 30 บาท และราคาผลผลิตต่ำสุดที่เกษตรกรได้รับ 4 - 10 บาท รายได้ต่อไร่ 17,500 บาท และรายจ่ายต่อไร่ 6,100 บาท แหล่งน้ำในการผลิตไม้ต่งใช้น้ำจากบ่อที่เกษตรกรขุดขึ้น และสอดคล้องกับการรายงานของวินัย นิลสัย (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการยอมรับชนิดพันธุ์และสภาพการผลิตไม้ต่งของเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนมากปลูกไม้ต่งโดยใช้กิ่งพันธุ์ที่ได้จากการตอนกิ่ง และผลิตกิ่งพันธุ์ไม้ต่งเขียวศรีปราจีนจำหน่ายเนื่องจากมีลักษณะดี เจริญเติบโตเร็ว และให้ผลผลิตเร็วหลังปลูก แตกต่างกับการรายงานของณรรพพล ประสพโชค (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำสวนไม้ต่งหม้อเพื่อใช้ประโยชน์ลำในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรปลูกไม้ต่ง 40 กอต่อไร่ ได้ผลผลิตหน่อไม้ต่ง 1,250 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้ต่อไร่ 18,750 บาท และรายจ่ายต่อไร่ 10,000 บาท

2.2 สภาพการผลิตไม้ต่งของเกษตรกรในอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามแนวทางการผลิตไม้ต่งของกรมส่งเสริมการเกษตรโดยส่วนมากปฏิบัติตามหลักวิชาการทุกประเด็น ดังนี้

การเตรียมดิน ของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ต่งของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการไถพรวนตากดินก่อนปลูกประมาณ 2 สัปดาห์ ปรับพื้นที่ให้สม่ำเสมอก่อนปลูก และมีการปรับปรุงดินโดยใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก สอดคล้องกับวินัย นิลสัย (2545 : 46) และวารินทร์ วงษ์วรรณ (2546 : 90) โดยเลือกพื้นที่ปลูกเป็นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง มีการเตรียมดินโดยการไถพรวนทั้งแปลงปลูก

การปลูก ของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ต่งของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับวินัย นิลสัย (2545 : 47 - 49) ที่การขุดหลุมปลูกไม้ต่งสามารถใส่ดินถุงเพาะชำที่ติดมาพร้อมกับต้นกล้า มีการรองก้นหลุมก่อนปลูกด้วยปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก 1 กิโลกรัม โดยปลูกไม้ต่งเฉลี่ย 45 องค์ากับพื้นดินและมีการปักไม้เป็นหลักป้องกันลม ซึ่งแตกต่างกับวินัย นิลสัย (2545 : 47) ที่เกษตรกรส่วนมากไม่ใช้สารกำจัดแมลงรองก้นหลุม และไม่มีการพรางแสงแดดหลังการปลูก

การให้น้ำ ในแปลงปลูกของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ต่งของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับวินัย นิลสัย (2545 : 47 - 49) มีการให้น้ำตามสภาพแวดล้อมและกำหนดระยะเวลาการให้น้ำ ใช้ระบบให้น้ำแบบสปริงเกอร์ในแปลงปลูก ซึ่งแตกต่างกับวินัย นิลสัย (2545 : 47 - 49) และวารินทร์ วงษ์วรรณ (2546 : 94) ที่มีการให้น้ำใช้วิธีการสูบน้ำแล้วใช้สายยาง ลาดรดเป็นกอๆ

การใส่ปุ๋ย ของเกษตรกรผู้ปลูกไม้ต่งของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับวินัย นิลสัย (2545 : 52 - 54) มีการใส่ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก อัตรา 1.0 – 1.5 ตัน/ไร่/ปี ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15 – 15 – 15 อัตรา 2 – 4 กิโลกรัม/กอ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

และสอดคล้องกับวารินทร์ วงษ์วรรณ (2546 : 92) ที่มีการเร่งหน่อโดยใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 46 - 0 - 0 อัตรา 1 - 2 กิโลกรัม/กอ และใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 13 - 13 - 21 อัตรา 1 กิโลกรัม/กอ

การไถ่และและการแต่งกอ ของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เตยของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับ วินัย นิลสัย (2545 : 55) มีการไถ่ต้นกอละ 5 - 10 ลำ ดำเนินการทำการแต่งกอช่วงเดือนพฤศจิกายน - มกราคมหรือช่วงปลายฤดูฝน โดยตัดลำให้ติดดิน หรืออยู่เหนือพื้นดินประมาณ 5 เซนติเมตร

การสำรวจแมลงศัตรู ของไม้เตยของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เตยของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับวินัย นิลสัย (2545 : 55 - 56) มีการสำรวจการระบาดของแมลงศัตรูในแปลงปลูกอย่างต่อเนื่อง และมีการป้องกันกำจัดโดยใช้วิธีกลโดยการปรับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ เช่น ตัดกิ่งแขนงตัดลำแห้งๆ ออก เพื่อเพิ่มการระบายอากาศและรับแสง

การผลิตไม้เตยนอกฤดู ของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เตยของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่วนใหญ่มีการให้น้ำ ไร่วันละ 120 ลิตร/กอ/วัน ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 46 - 0 - 0 ใน อัตรา 0.5 กิโลกรัม/กอ และใส่ปุ๋ยมูลไก่อัตรา 15 - 30 กิโลกรัม/กอ สอดคล้องกับวินัย นิลสัย (2545 : 98) ที่เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 46 - 0 - 0 เร่งหน่อให้มีผลผลิตช่วงปลายเดือนมีนาคม

การทำหน่อไม้เตยหมก ของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เตยของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และสอดคล้องกับวารินทร์ วงษ์วรรณ (2546 : 97) เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ใบไม้หรือฟางข้าวร่วมกับมูลปลาสดกสืดำคลุมหน่อไม้เตย ซึ่งแตกต่างกับวินัย นิลสัย (2545 : 57) ที่เกษตรกรใช้ขี้เถ้ากลบ หรือกลบหมกหน่อไม้เตย

การตัดหน่อ ของเกษตรกรผู้ปลูกไม้เตยของอำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา สอดคล้องกับวินัย นิลสัย (2545 : 57) โดยเกษตรกรใช้เลียมทางปลา เป็นเครื่องมือในการตัดหน่อไม้เตย แต่ช่วงเวลากการตัดหน่อไม้เตยของเกษตรกรนั้น ร้อยละ 75.0 ตัดหน่อไม้เตยช่วงบ่าย เพื่อส่งผลผลิตหน่อไม้เตยสดเข้าสู่ตลาดในช่วงกลางคืน

3. ปัญหาการผลิตไม้เตย

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาการผลิตไม้เตยของเกษตรกรที่พบในระดับมากที่สุด คือ แหล่งน้ำไม่เพียงพอในการผลิตไม้เตยนอกฤดู รองลงมาคือ แหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการปลูกไม้เตย ต้นทุนการสร้างแหล่งน้ำเพื่อผลิตไม้เตยสูง และต้นทุนการผลิตสูง เช่น ค่าปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ฮอร์โมนสำหรับไม้เตย เป็นต้น ปัญหาอื่นๆ เช่น ภัยธรรมชาติ โรค แมลงระบาด ช้างป่า เป็นต้น การขาดแรงงานในการจัดการลำและการแต่งกอ และขาดความรู้ในการผลิตไม้เตยนอกฤดูและเกษตรกรมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานราชการสนับสนุนการจัดหาแหล่งน้ำที่เหมาะสมในพื้นที่ ให้เพียงพอกับความต้องการ และควรสนับสนุนเพื่อการลดต้นทุนการผลิตให้เกษตรกร เช่น ค่าปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ ฮอร์โมนสำหรับไม้เตย เป็นต้น สอดคล้องกับการรายงานของวารินทร์ วงษ์วรรณ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องพัฒนาการของเกษตรกรเพื่อการค้า กรณีศึกษาการผลิตไม้เตยในตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่พบปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง การผลิตไม้เตยนอกฤดูนั้นส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงมากขึ้น เนื่องจากต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้นด้วยทั้งปุ๋ยและน้ำ ซึ่งในส่วนของการใช้น้ำที่มากขึ้นนี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง โดยต้องการให้ภาครัฐให้ความช่วยเหลือจัดหาแหล่งน้ำสำหรับใช้ในฤดูแล้ง เช่น การขุดคลอง การขุดสระน้ำขนาดใหญ่และโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น และสอดคล้องกับการรายงานของธนวรรณ จันทนบุบผา (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาต้นทุนต่อไร่ของการปลูกไม้เตยในอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่พบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูง ขาดแคลนน้ำ และปริมาณผลผลิตไม่คงที่ โดยมีข้อเสนอแนะให้เกษตรกรเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรเพื่อซื้อปุ๋ยได้ราคาถูกกว่าท้องตลาด เลือกพื้นที่ปลูกที่เหมาะสม และอยู่ใกล้แหล่งน้ำเพียงพอตลอดฤดูกาลผลิต มีการประกันราคาหน่อไม้เตย และมีการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

ไผ่ตงนอกฤดูให้กับเกษตรกร แตกต่างกับการรายงานของวินัย นิลสัย (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องการยอมรับชนิดพันธุ์และสภาพการผลิตไผ่ตงของเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีปัญหาเรื่อง ขาดเงินทุน ขาดความรู้เรื่อง การตลาดของไผ่ตง ขาดปุ๋ยเคมี พื้นที่การเกษตรขาดน้ำ เกษตรกรขาด กิ่งพันธุ์ดี ราคาผลผลิตตกต่ำ และเกษตรกรขาดอุปกรณ์ ในการผลิต และมีข้อเสนอแนะของเกษตรกรพบว่า ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน ความรู้เรื่องการตลาด และความรู้เรื่องการผลิตไผ่ตง

4. ความต้องการการส่งเสริม

จากการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตไผ่ตงของเกษตรกรในอำเภอนาทะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ความรู้ที่เคยได้รับด้านการผลิตไผ่ตง เกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26

ช่องทางการส่งเสริมการผลิตไผ่ตง พบว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในระดับมากที่สุดจากราชการโดย มีค่าเฉลี่ย 4.28 ในภาพรวมระดับมาจากโทรทัศน์ โปสเตอร์ คู่มือ สถาบันการศึกษา และแผ่นพับ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87 3.85 3.70 3.58 และ 3.46 ตามลำดับ ในภาพรวมระดับปานกลางจากอินเทอร์เน็ต เอกชน และวิดีโอ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 3.15 และ 3.04 ตามลำดับ และในภาพรวมระดับน้อยจากวิทยุ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.55

วิธีการส่งเสริมด้านการผลิตไผ่ตง เกษตรกรมีความต้องการความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบฝึกปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะศึกษา สาธิต และทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 3.90 3.86 และ 3.71 ตามลำดับ และต้องการ ความรู้ผ่านวิธีการส่งเสริมระดับปานกลางในรูปแบบบรรยาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26

สอดคล้องกับการรายงานของธวัชชัย เชื้อนเพชร (2556) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการ ผลิตไผ่รวกของเกษตรกรในจังหวัดน่าน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านขาดความรู้ในการผลิตไผ่รวก และมีความต้องการให้ สำนักงานเกษตรจังหวัด จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ อบรมและศึกษาดูงานด้านการผลิต การตลาด และการเพิ่มศักยภาพการผลิต ให้สูงขึ้น และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองด้านการตลาด และด้านราคากับพ่อค้าคนกลาง

สอดคล้องกับการรายงานของวินัย นิลสัย (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การยอมรับชนิดพันธุ์และสภาพการผลิต ไผ่ตงของเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐให้ความช่วยเหลือในเรื่องแหล่ง เงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพมากที่สุด รองลงมา คือ ความรู้เรื่องการตลาดและความรู้เรื่องการผลิตไผ่ตง ตามลำดับ โดยการ ฝึกอบรม

สอดคล้องกับการรายงานของวารินทร์ วงษ์วรรณ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องพัฒนาการของเกษตรกรมเพื่อ การค้า กรณีศึกษาการผลิตไผ่ตงในตำบลเนินหอม อำเภอมืองจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการให้รัฐ ให้ความช่วยเหลือ จัดหาแหล่งน้ำสำหรับใช้ในฤดูแล้ง เช่น การจัดระบบชลประทาน ขุดคูคลอง การขุดสระน้ำขนาดใหญ่ และโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น และต้องการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการด้านการจัดการโรคและแมลงศัตรูของไผ่ตง

สอดคล้องกับการรายงานของธนตวรรณ จันทนบุบผา (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาต้นทุนต่อไร่ของการ ปลูกไผ่ตงในอำเภอมือง จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการให้สำนักงานเกษตรจังหวัดและกรมส่งเสริม การเกษตรจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรเรื่องการผลิตไผ่ตงนอกฤดู เพื่อให้มีผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด

และสอดคล้องกับการจัดทำโครงการของกรมส่งเสริมการเกษตร (2563) โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตไผ่และหวายเพื่อความยั่งยืน เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตไผ่และหวายให้เพียงพอกับความต้องการ สร้างอาชีพสร้าง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

รายได้และยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้มั่นคง โดยมีกิจกรรมการสร้างการรับรู้และความเข้าใจ และส่งเสริมการร่วมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตไม้และหวาย และกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวาย โดยการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต โดยเน้นการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัยสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกไม้ตองอยู่ในช่วงอายุที่มากขึ้นเฉลี่ย 52.39 ปี ควรมีการส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นในเรื่องการผลิตไม้ตอง แก่เยาวชนหรือลูกหลานของเกษตรกร เพื่อให้มีเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทน เนื่องจากผลผลิตไม้ตองยังคงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศและต่างประเทศ
2. จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรยังคงประสบปัญหาแหล่งน้ำไม่เพียงพอในการผลิตไม้ตองและการผลิตไม้ตอง นอกฤดู หน่วยงานราชการควรสนับสนุนโดยจัดทำระบบชลประทาน จัดหาแหล่งน้ำที่เหมาะสมในพื้นที่ และให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดีต่อการผลิตไม้ตองแล้ว ยังส่งผลดีด้านตลาดด้วย เนื่องจากมีแหล่งน้ำเพียงพอต่อการผลิตไม้ตองนอกฤดู และจำหน่ายได้ราคาดี อีกทั้งจะทำให้ปริมาณผลผลิตในช่วงฤดูแล้งน้อยลงเป็นการลดปัญหาภาวะผลผลิตล้นตลาด
3. จากการวิจัย พบว่า เกษตรกรยังมีความรู้ด้านการผลิตไม้ตอง อยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิตไม้ตองในระดับมากที่สุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ที่ถูกต้อง เน้นการปฏิบัติทั้งการผลิตในและนอกฤดู และใช้สื่อที่เกษตรกรเข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการผลิตไม้ตองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรกับระบบส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการวิจัยเรื่องการผลิตไม้ตองและการแปรรูปที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้มาตรฐานเตรียมความพร้อมขยายตลาดส่งผลผลิตไปจำหน่ายยังต่างประเทศ
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการรวมกลุ่มในลักษณะแปลงใหญ่ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าถึงการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). คู่มือโครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563. โครงการส่งเสริมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้และหวายเพื่อความยั่งยืน, กรุงเทพมหานคร.
- จรัส เห็นพิทักษ์. (2553). ลักษณะการเจริญเติบโตของไม้ 5 ชนิดที่ปลูก ณ สถานีวิจัยกาญจนบุรี. สถานีวิจัยกาญจนบุรี สถาบันค้นคว้าและพัฒนากระบวนการผลิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ณรรพพล ประสพโชค. (2553). การศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนในการทำสวนไม้ตองหม้อเพื่อใช้ประโยชน์ลำของเกษตรกร ในอำเภอประจันตคามและอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์). วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10

The 10th STOU National Research Conference

- ณัฐกิตติ์ ธรรมเจริญ. (2546). *ไผ่ตงเงินล้าน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ก.พล (1996).
- ธนตวรรณ จันทนบุบผา. (2544). *การศึกษาต้นทุนต่อไร่ของการปลูกไผ่ตง ในอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพมหานคร.
- ธวัชชัย เชื้อนเพชร. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการผลิตไผ่รวก (Thyrsostachys siamensis Gamble)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วารินทร์ วงษ์วรรณ. (2546). *พัฒนาการของเกษตรกรเพื่อการค้า : กรณีศึกษาการผลิตไผ่ตงในตำบลเนินหอม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). สาขาวิชาภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วินัย นิลสัย. (2545). *รายงานการศึกษาการยอมรับชนิดพันธุ์และสภาพการผลิตไผ่ตงของเกษตรกรในจังหวัดปราจีนบุรี*. สำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเกษตรอำเภอท่าตะเกียบ. (2561). *ข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2560/2561*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- อัญชัย อยู่สบาย. (2556). *การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งตนเองของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไผ่อำเภอสนมชัยเขต ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนมชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.